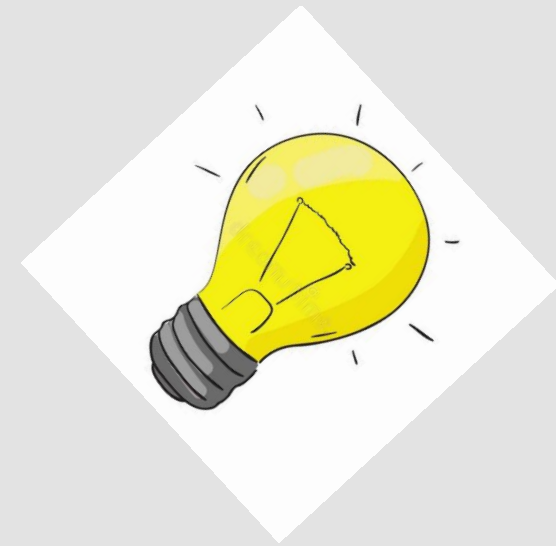

LOGIKA

ćwiczenia

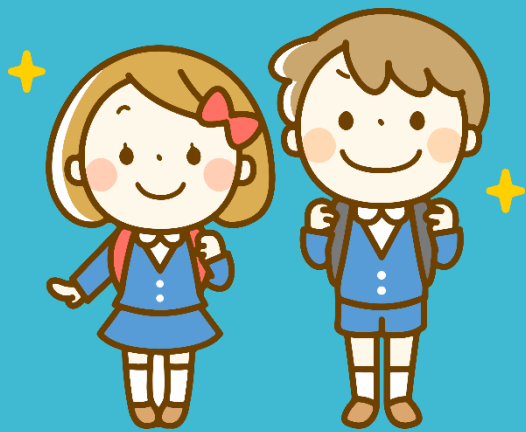
dr Karol Gregorczyk

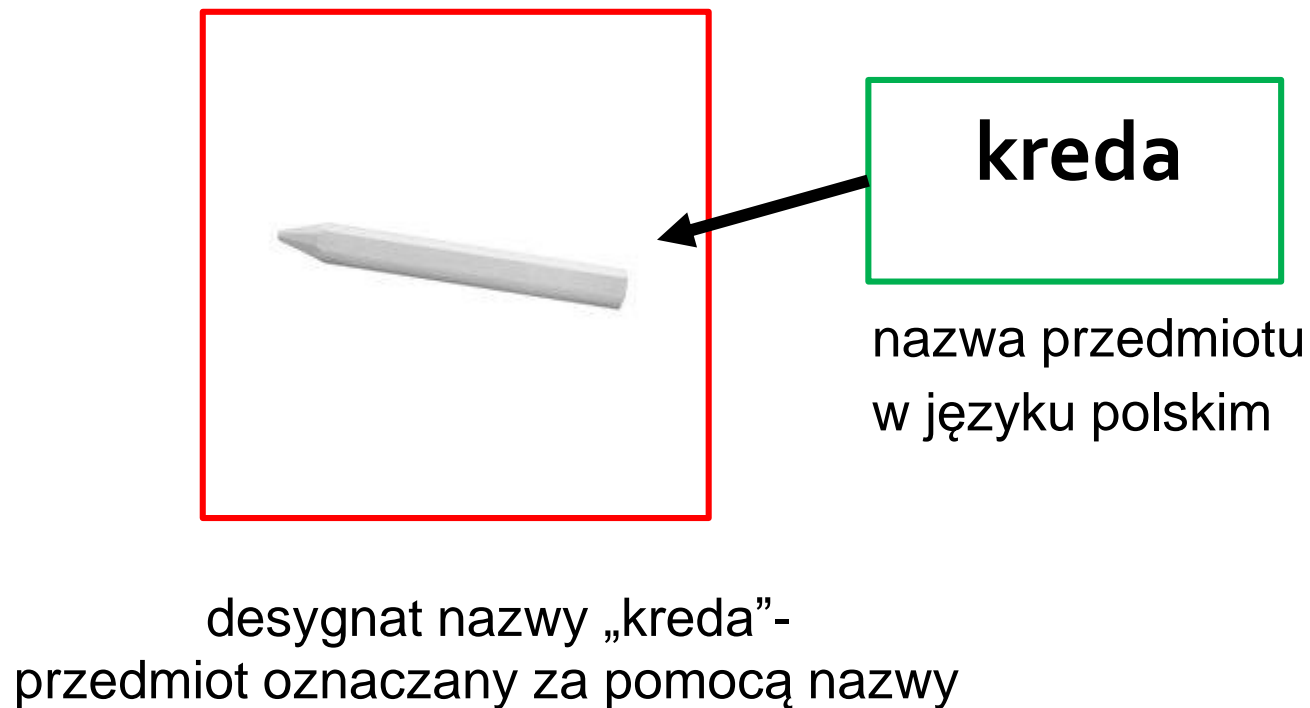

Temat: Stosunki między zakresami nazw

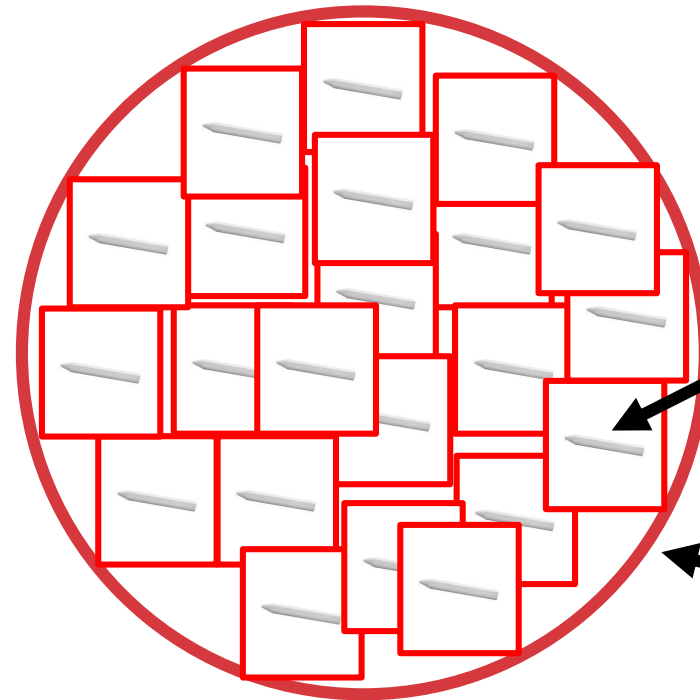
1. Podstawowe pojęcia

Semantyka – koncentruje się na relacjach między znakami a elementami rzeczywistości pozajęzykowej, do których się odnoszą, np.

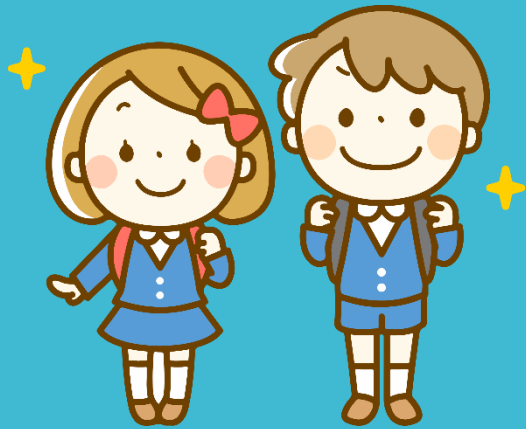
Zakres nazwy – zbiór wszystkich desygnatów danej nazwy, np. zakres nazwy „kreda” to:

desygnat nazwy „kreda”,
czyli element zbioru

zakres nazwy „kreda”,
czyli zbiór desygnatów

1. Podstawowe pojęcia

2. Stosunki między zakresami nazw

Stosunki między zakresami nazwy – zależności zachodzące między określonymi zbiorami desygnatów, np. analizujemy zależność między zakresem nazwy „Warszawa” oraz zakresem nazwy „stolica Polski – stosunek zamienności.

Wyróżniamy następujące stosunki między zakresami nazw:

a) **zamienności**, np. Polska – państwo nad Wisłą,

b) **podporządkowania**:

- **nadrzędności**, np. człowiek – kobieta,

- **podrzędności**, np. koń – ssak,

c) **krzyżowania się**:

- **niezależności**, np. student – rowerzysta,

- **podprzeciwieństwa**, np. pies-nie-jamnik

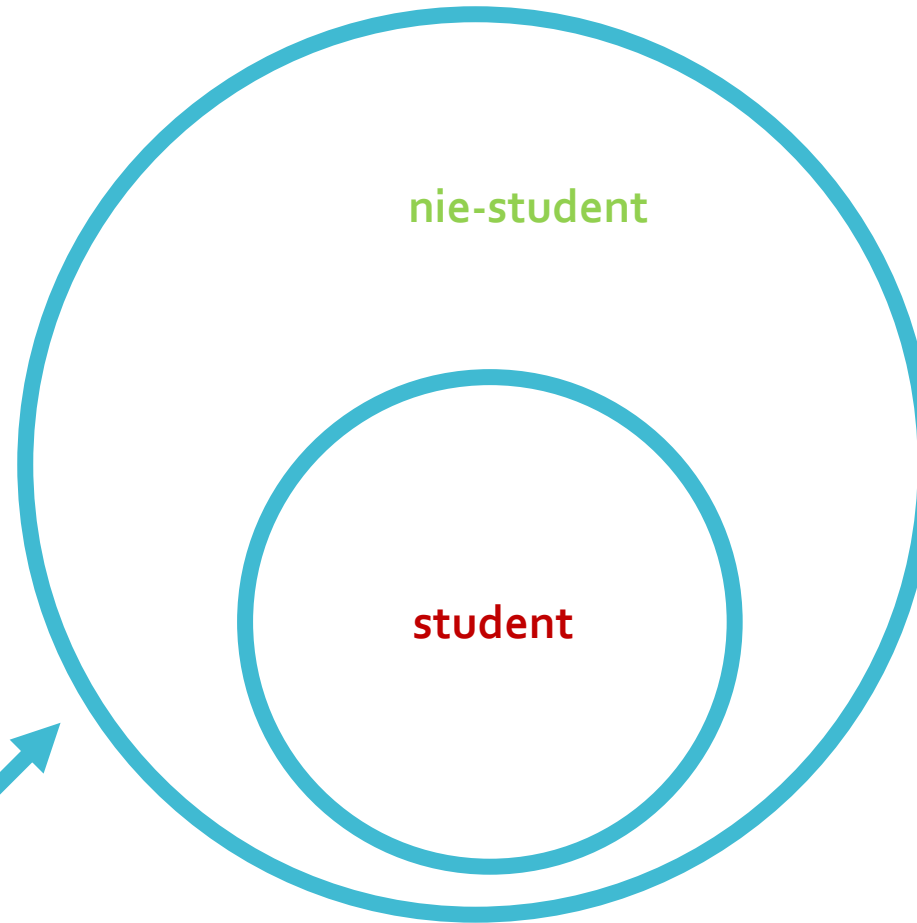
d) **wykluczania się**:

- **przeciwieństwa**, np. ołówek-pierścionek,

- **sprzeczności**, mężczyzna-nie-mężczyzna.

2. Stosunki między zakresami nazw

Klasa uniwersalna – obejmuje wszystkie istniejące obiekty na świecie; wszystko to, co istnieje.

Klasa wyróżniona – obejmuje obiekty oznaczone z uwagi na wyróżnioną cechę, np. student.

Klasa negatywna = Klasa uniwersalna – klasa wyróżniona, np. nie-student (obejmuje zarówno osoby i rzeczy).

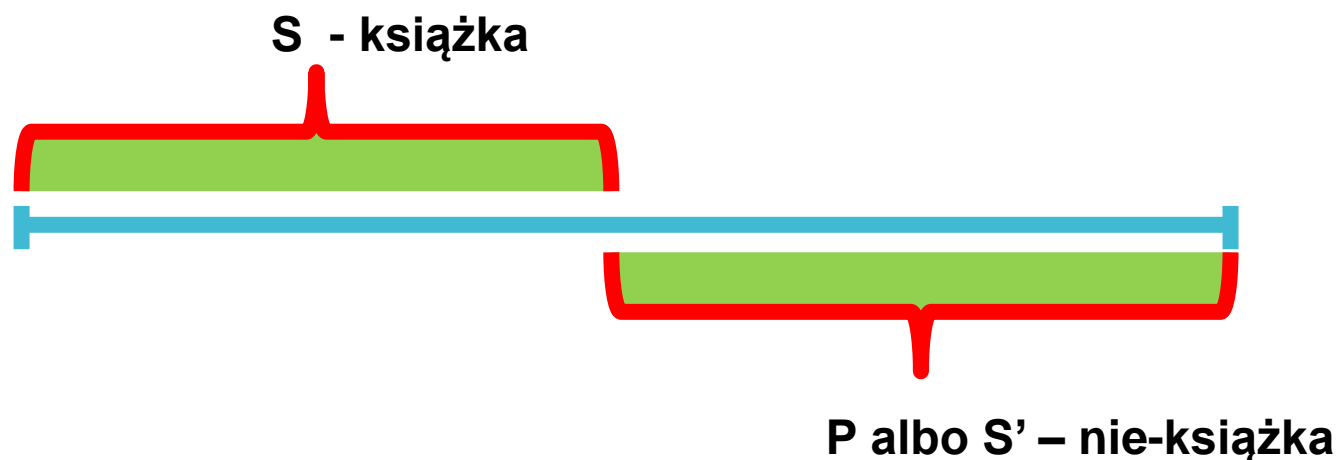

2. Stosunki między zakresami nazw

Stosunki między zakresami nazw oznaczamy na diagramie odcinkowym. Cały **odcinek** oznacza klasę uniwersalną.

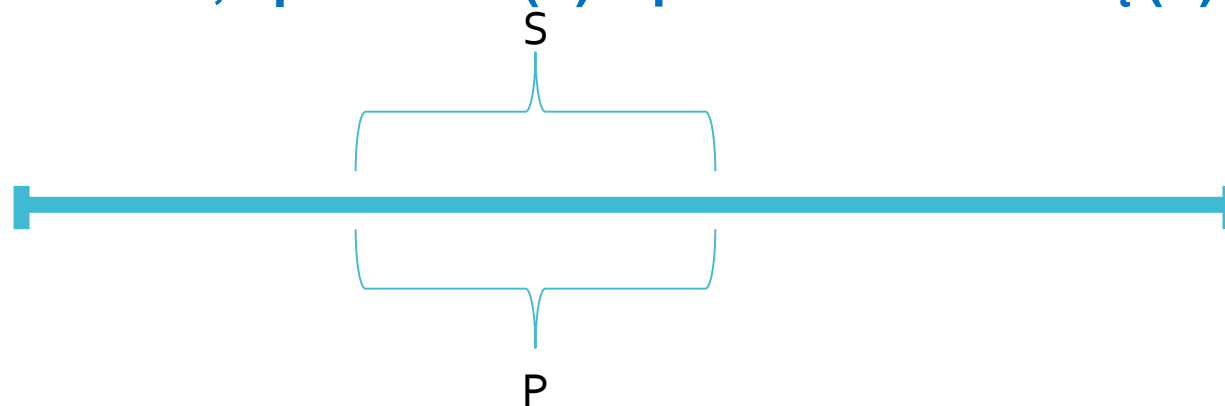
Klamry na odcinku służą do oznaczenia zakresów dwóch wybranych nazw.

Obie widoczne na rysunku klamry obejmują całą długość odcinka, czyli wyczerpują klasę uniwersalną, np. książka (S) – nie-książka (P). Zakres nazwy nie-książka można zamiast P oznaczyć jako S' (nie-S).

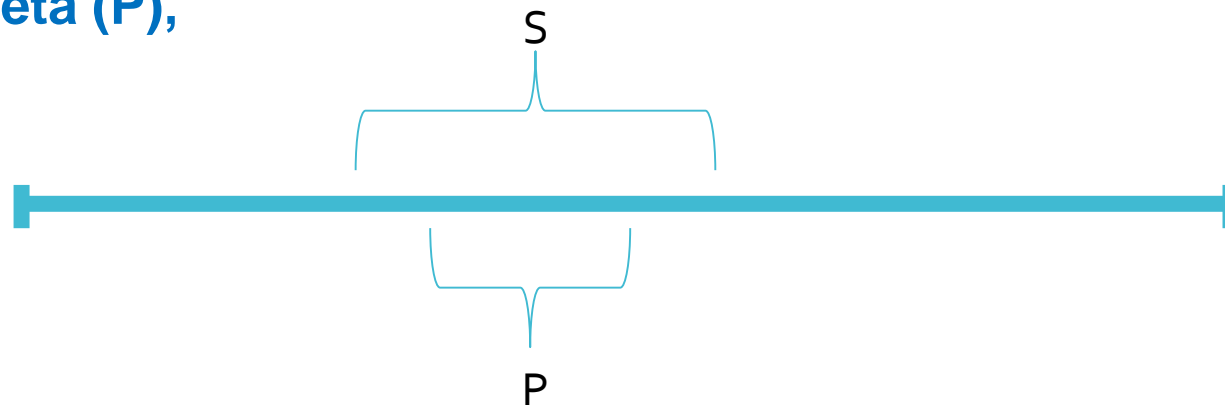
2. Stosunki między zakresami nazw

zamienności, np. Polska (S) – państwo nad Wisłą (P)

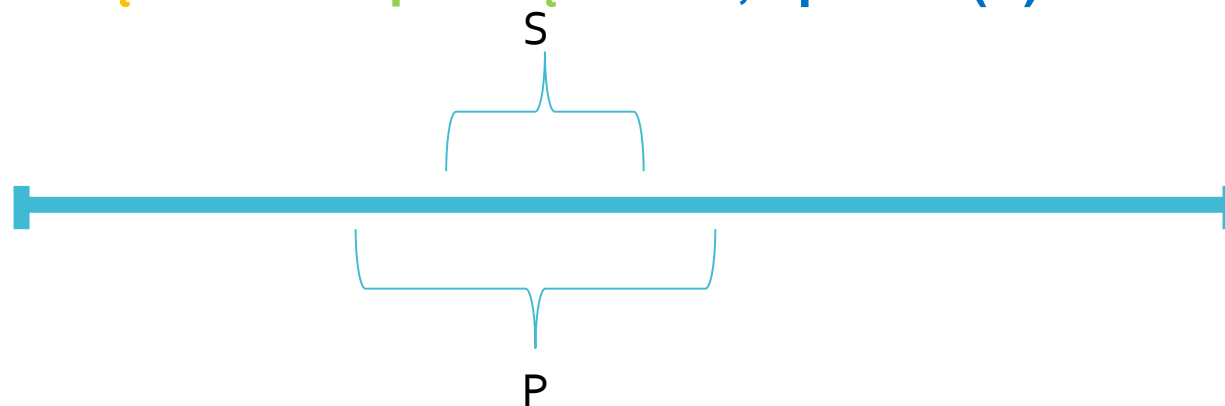
2. Stosunki między zakresami nazw

podporządkowania nadrzędności, np. człowiek (S) –
kobieta (P),

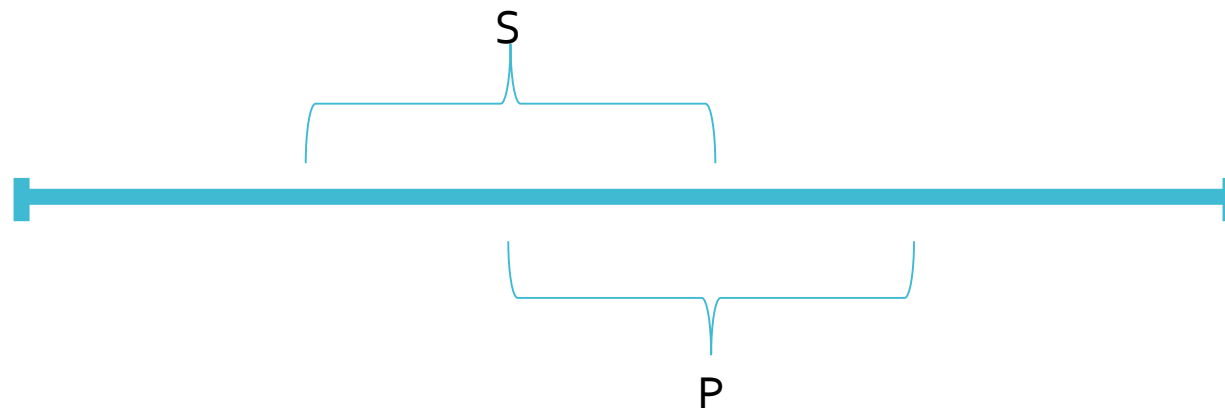
2. Stosunki między zakresami nazw

podporządkowania podrzędności, np. koń (S) – ssak (P),

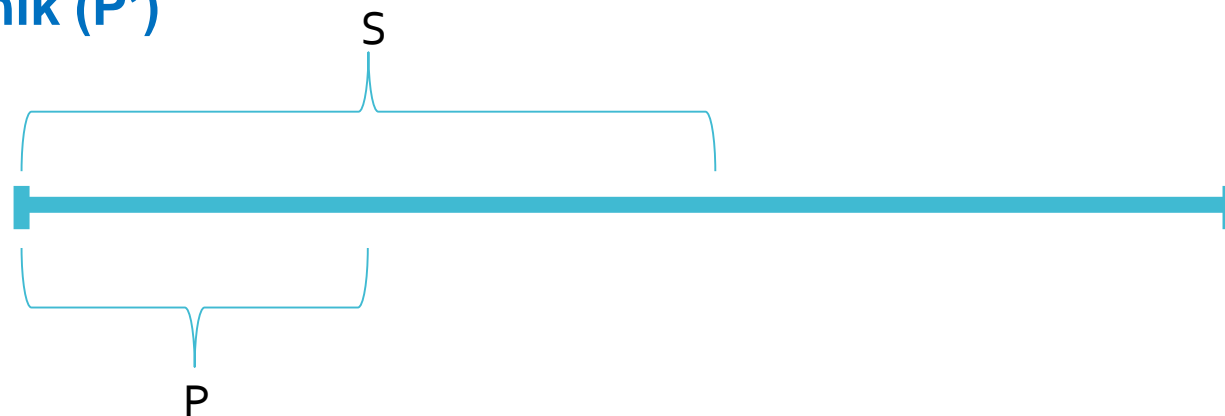
2. Stosunki między zakresami nazw

krzyżowania się niezależności, np. student (S)-rowerzysta (P)

2. Stosunki między zakresami nazw

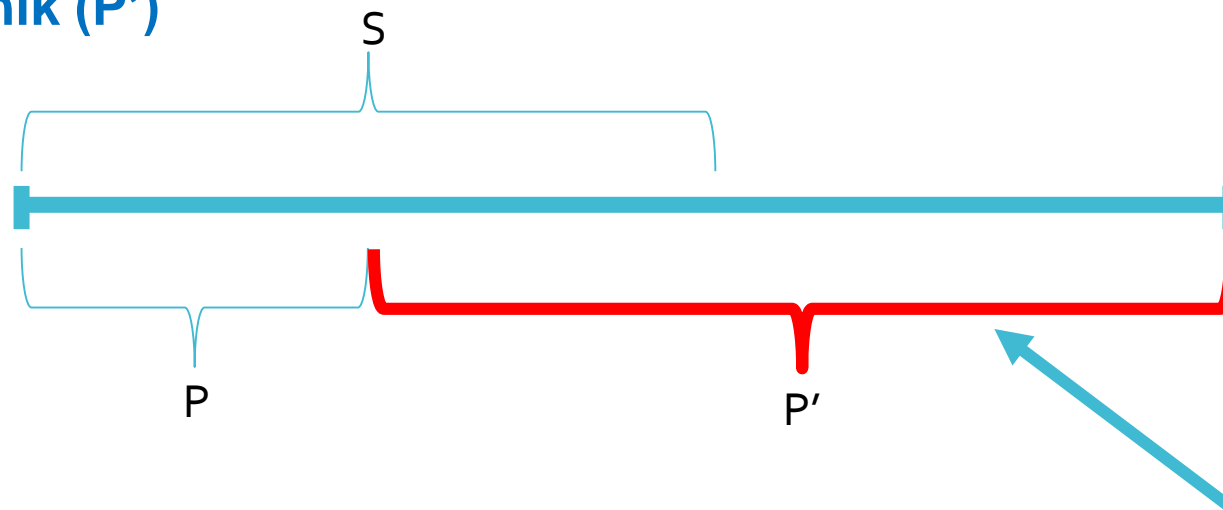
krzyżowania się podprzeciwnieństwa, np. pies (S)-nie-jamnik (P')

W pierwszej kolejności oznaczamy na odcinku zakresy nazw: pies (S) i jamnik (P)

2. Stosunki między zakresami nazw

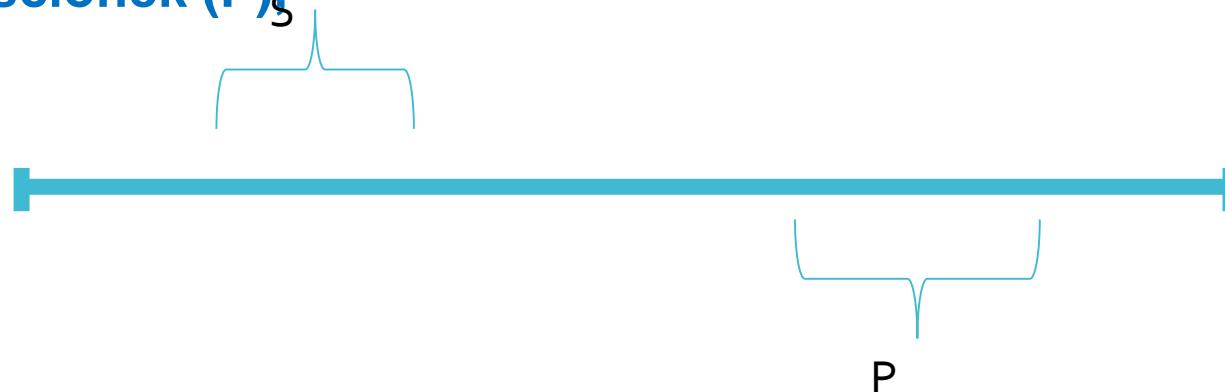
krzyżowania się podprzeciwności, np. pies (S)-nie-jamnik (P')

Później oznaczamy zakres nazwy nie-jamnik (P'), czyli obejmują dodatkową klamrą cały pozostały fragment odcinka.

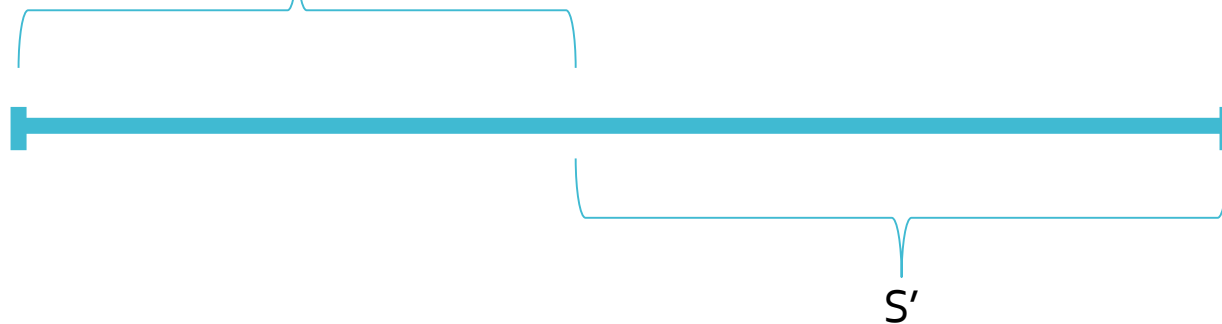
2. Stosunki między zakresami nazw

wykluczania się przeciwnieństwa, np. ołówek (S) –
pierścionek (P)_s

2. Stosunki między zakresami nazw

wykluczania się sprzeczności, np. męczyzna (S) – nie-męczyzna (S'), S

Zadania kontrolne

Określ, jakie stosunki zachodzą między zakresami nazw:

kobieta-mężczyzna,

dłoń-palec,

Uniwersytet Gdański-rektor Uniwersytetu Gdańskiego,

Francja-Paryż,

logika-podręcznik do logiki,

dziecko-osoba lubiąca słodyczne,

kodeks karny-przepis prawny,

akt normatywny-konstytucja,

członek komisji śledczej-komisja śledcza,

papież-osoba duchowna,

koło-samochód,

matka-córka,

uczeń-nie-student,

nie-alkohol-brandy,

nie-jamnik-pies.